

Levelező távképzés „9”

A kultúra, a műveltség és az érték fogalmak lényegi tartalma és összefüggései:

Bevezető:

Amikor azt írtam valamelyik részben, hogy mindig konkrét oka volt annak, ha valamivel foglalkoztam, akkor azt is írhattam volna, hogy ezek konkrét történeteket is jelentettek. Azonban nem akartam ebben a képzés-sorban sztorizni. Most azonban kivételt teszek és két ide tartozó történetet is leírok.

Volt egy időszak a „nyolcvanas” évek közepén, amikor sok meghívást kaptam előadásokra, a legkülönfélébb témákban – köztük a „vegalógia” témáiban is. Ezek közül a legmeglepőbb az volt, hogy egyszer angol nyelvű egyetemisták köréhez hívtak meg, hogy beszéljek nekik a VE-GA lényegéről. Már régen elfelejtettem, hogy ki, miért és hova hívott, mindössze két dolog hagyott bennem maradandó nyomot. A jelentéktelen, de érdekes az, hogy ott voltak vagy harmincan – és valóban érdekelte őket ez, valami számomra teljesen érthetetlen okból – de elvértve volt köztük fehér bőrű és a nagy többségük egymástól is elütött.

A lényeges emlékem azonban az, hogy emiatt a vegalógiát le kellett fordítani angol nyelvre. Sőt miután ez megtörtént, egy rakás telefont kellett váltani azzal a „szerencsétlen” pesti tolmáccsal, aki bevállalta, hogy oda-vissza fordítja az elhangzókat.

Sterné, a HMG – többek közt angol – tanára máig is megemlegeti ezt, pedig már régen nyugdíjban van.

Maga sem tudta persze, hogy mit vállal. Vagy négy hétig kínoztuk egymást igencsak intenzíven, mire mind a ketten elégedettek voltunk az eredménnyel. Úgy boldogultunk, hogy az összes, általam használt fogalmat illetve fogalom-értelmezést „élveboncoltuk”, majd Ő lefordította. Aztán az angolra áttett dolgokat visszafordította magyar nyelvre, hogy erre gondoltam-e? (És még csak ezután jöttek a sokkolt tolmáccsal való telefonálások, hogy voltaképpen mi, mi?)

Ennek kapcsán szembesültem először a fogalmak és a fogalom-használatok kérdésével egy idegen nyelv tükrében illetve, hogy sok olyan magyar fogalmat „csináltam” – mert nem voltak megfelelőek – amiket a magyar értelmiségiek sem értenek igazán.

Ismét körbenéztem tehát a fogalom-elméletek terén és sok mindent „felszedtem” ebben a témában. Legjobban a kulcsfogalmak érdekelték, mint például azok, amikről itt szó lesz. Ezek terén sok mindenre rá is jöttem, köztük érdekes összefüggésekre is.

Úgy másfél évvel később történt meg az a képzésünk, amiről azért itt-ott beszéltem már többször is. A felkérés arra szólt, hogy tanároknak vezessünk hárman egy „problémafeltáró és kezelő hét” képzést néhány nap alatt, „vegás” előadásokkal kiegészítve.

Eleve nem voltunk ilyesmire felkészülve, ami a tetthelyen ki is derült. Arra azonban végleg nem voltunk felkészülve, hogy „mezei” tanár alig volt a kb. harminc résztvevő között, viszont volt egy sor igazgató, igazgató helyettes és vezető tanár. Ők pedig ezt az egész képzést alapvetően úgy értelmezték, hogy „buli van” és maga a képzés hidegen hagyta őket. (Vagyis a felkérésünk egy szivatás volt.)

A mi dolgunk az első nap délután második felében kezdődött és két óra múltán már egészen egyszerűen lesajnálta bennünket.

Gyűlt bennem az indulat és végül is provokáltam őket, úgy testületileg.

Elmondtam azt, hogy látom, hogy úgy gondolják, hogy mi nem tudunk nekik újat mondani. Hogy nem tekintenek minket partnernek, pedig olyan alapvető fogalmakat sem tudnak helyesen értelmezni, mint a kultúra, a műveltség és az érték. Elszabadult a felháborodás (amit az is elősegített, hogy többen már többször is meglátogatták a büfét).

Néhányan ott is hagytak bennünket, de a többiek belementek abba, hogy akkor – a módszerhez híven – külön-külön leírják azt, hogy mit jelentenek ezek a fogalmak, aztán azt megbeszéljük és mehetnek a dolgukra.

Meg is tették és nem mentek, mert ugye kiderült, hogy annyiféleképpen értelmezték ezeket,

ahányan voltak. Hát ez elég ütős volt ahhoz, hogy ezt követően egész jól sikerült a képzés. (Őszintén bevallom azonban, hogy sok évig inkább igyekeztem elfeledni – egészen addig, míg ki nem derült, hogy egész jó példabeszéd a magyar fogalom-használathoz.)

Még gyermekkoromban egyszer végighallgattam Édesapám egy barátjának fejtegetését a következőről. Szerinte a sokkal fejlettebb és kiterjedtebb gazdaságú Angliában sokkal közelebb áll a gazdasági köznyelvhez a közgazdaságtani tudományos nyelvezet, fogalmi struktúra és fogalomhasználat. Ugyanígy van ez például Németországban a közigazgatás, a jog és ezekből következően a filozófia területén. Sokkal közelebb állt a humán köznyelvhez mindezek nyelvezete, mint hazánkban. Lehet azt mondani, hogy ezek a társadalmi tudatformák ott sokkal fejlettebbek, mint hazánkban és ezért fejlettebbek a tárgyi fogalomköreik, a fogalomhasználatuk, általában a tárgyi nyelvezetük is.

Amikor tehát itt küzdötök azzal, hogy megtanuljátok ezeket a rövidke, mégiscsak filozófiai írásokat, ez is azért olyan nehézkes, mert meg kell küzdenetek a fentiekből adódó nyelvi-kommunikációs problémákkal.

Az „Elbától keletre” a dolgok megfogalmazásában erőteljesen nő a művészet szerepe, ahogy például a politikában is a művész-vátészek szerepe (és persze úgy általában a hozzá nem értőké).

Ezt írtam réges-régen, az első távképzési próbálkozásunk részeként a nyelvünkről:

„A kultúra legmarkánsabb és legfrappánsabb megtestesülése a nyelv (és az írás). A magyar nyelv – az anyanyelvünk – mindent megtestesít, ami magyar.

Civilizált, kulturális „szigetnyelv”(nem tudok még egy ilyen képtelenségről). No, de ez semmi: egyszersmint ugyanis elmaradott, mert magasan fejlett, bonyolult nyelv. (A manierizmus fejlett nyelvei – főleg az angol – nem lehet bonyolult, mert népek garmadája kell, hogy kifejeződjön általa és emiatt folyamatosan „racionalizálódik”).

És végül (az ismertebb megállapításom a magyar nyelvről a magyartanárok bosszantására) nem egzakt, vagyis kevésbé alkalmas az egzakt gondolat kifejtésre a „fogalomkúpjainak rendezetlensége miatt. (Úgy is mondható, hogy inkább kulturált és kevésbé civilizált.)”

Mindezt ma is vállalom. Azt azonban tisztán kell látnotok, hogy ezen anyagok elsajátítását nem ez nehezíti meg elsősorban, hanem az, hogy ez nem kötelező feladat.

I. kifejtési szint:

Amikor különféle dolgok elkezdtek foglalkoztatni, hamar rájöttem, hogy csak úgy tehetők kézzelfoghatóvá, ha jól megfogalmazottak. Ehhez pedig az szükséges, hogy az ezeket leíró legfontosabb fogalmakat szerkesszem össze. Szembetaláltam azonban magam három problémával (1., 2., 3.).

1. A legegyszerűbben kezelhetőnek az bizonyult, hogy hogyan is kell ezeket a szerkesztési műveleteket csinálni? (Ma ez egyszerűbb kihívás. Például a Wikipédia meglepően jól szól erről a „Fogalom” címszó alatt. Ennek nyomán sok minden hamar kinyomozható a neten.)

Én elsősorban két forrásból tanultam el ezt.

Egyrészt a szakközepes történelem tankönyveimből, másrészt Dr. Baktay Ervin már említett „A diadalmas jóga” című könyvéből (amit középiskolás koromtól vagy tucatszor olvastam el, a teljes nem értéstől a valamennyire helyes felfogásáig.)

A szakközepes történelem tankönyveink írója számolt azzal, hogy kiknek ír tankönyvet. Nem akart azonban engedni a szakmai követelmény-rendszerből. Ennek eredményeként a könyv a lehető legkevesebb, de egyben a leglényegesebb ténnyel és fogalommal dolgozott, nagyon jó „szerkesztéssel”. (Nagyon sajnálom, hogy akkor még nem volt annyi eszem, hogy azt a négy tankönyvet eltegyem.)

Baktay könyve – sok más mellett – nagyon jó volt erre két szempontból is. Egyrészt nagyon jól szemlélteti egy több ezer éves elmélet és gyakorlat kiérlelt fogalom-rendszerét. Másrészt nagyon megszenvedett ennek a magyar kultúrára és nyelvre való átültetésével, hiszen az egész totál idegen a számunkra.

2. A másik probléma, amivel szembetaláltam magam, a következő volt. Az egy-egy téma megfogalmazására adódó magyar fogalmaknak és ezek egymáshoz való viszonyának már eleve volt egy – nem kellően tisztázott – tartalma és szerkezete. (Amint azt a fentiekben le is írtam, a konkrét példánkon.)

Amennyiben pedig szakmai területekre „tévedtem”, ott ezek tiszteletét még meg is követelték, mint az adott szakmaiság egyik lényegi elemét jelentő „tolvajnyelv” használatát.

3. A harmadik probléma pedig a dolgok helyes leírásához megfelelő fogalmak hiánya volt. A hamis szakmai hagyománytisztelet mellett, gyakran párt- és világpolitikai okokból hiányoztak ezek, illetve nem voltak hozzáférhetőek.

Először az oktatás-nevelés középiskolás alanyaként kezdtem el foglalkozni az oktatás-nevelési rendszerrel, mint a kultúra átadásának intézményével. Alapvetően az motivált ezen a területen, hogy miért nem azt mondja ez a rendszer, amit csinálni akar? És ha már mond valamit – még ha kettős vagy többes értékrendű is – akkor miért nem azt csinálja, amit mond? (Fontos: a hétköznapi iskola-világban ez a zűrzavar alapvetően nem pártpolitikai hatásra működött így. Ment ez a pedagógus társadalomnak magától is.)

Már itt szembekerültem az összes fenti problémával. Nem akadtam fenn azonban ezeken, hanem a magam szintjén és módján kezeltem ezeket a „fogalmi” és fogalmazási gondjaimat. Később olyan bonyolult ügyekben is megtettem ezt, mint pl. a manter-elv vagy a szocializációs folyamat-rendszer leírása. (Amúgy sem volt céloom ezeket másoknak megmutatni.)

Az pedig ennek a két leírásnak is jellemzője, hogy a leíráshoz minimálisan szükséges fogalmak összefüggő, egymást is magyarázó, értelmező rendszerét szerkesztettem meg – többször képileg is.

*

Az aktuális témánk közepébe vágva, először a fenti három – számunkra is kulcsfontosságú – fogalmat értelmezem a „hagyományos” módon.

1. Érték:

Minden érték a számunkra, ami valamilyen szükségletünket elégíti ki. Az értéke bárminek – az anyagiaktól a szellemi és érzelmi dolgokig – az a tulajdonsága, amiért szükséges nekünk, ami fontossá teszi a számunkra. A „dolgok” értékét sok szempontból meghatározza az, ami időt, munkát, szellemi és lelki energiát rá kell fordítani ahhoz, hogy megfelelően nekünk, az emberi szükségleteinknek.

Mindez nyilvánvalóan nem csak egyéni dolog. Mind a szükségleteink, mind pedig az értékeink alapvetően annak a társadalomnak, annak a kultúrának a termékei, amiben élünk.

Az értelemszerű, hogy minél pontosabban kell felmérnünk a valódi szükségleteinket és azt, hogy az éppen adott élethelyzetünkben mi ezeknek a fontossági sorrendje. Ezt követően pedig azokat az értékeket is fel kell mérnünk, amikkel kielégíthetjük az adott szükségleteinket. Ezeknek is van egy ún. preferencia listája, aminek a tudatosításához megfelelő indító segítséget adhat Maslow úr szisztémája, ábrája. Mindezeket a „műveleteket” is csak akkor tudjuk jól elvégezni, ha ehhez elegendő műveltséggel rendelkezünk, ami a használható értékek ismeretét jelenti.

2. Műveltség:

Sokszor tesznek még a szakmai köznyelvekben is egyenlőség jelet a műveltség és a kultúráltság illetve a kultúra közé. A kultúrálatlan embert gyakran műveletlennek mondjuk, a műveletlent meg kultúrálatlannak.

A két fogalomnak természetesen van köze egymáshoz, de maguk a nyelvészek is különbséget tesznek közöttük. Művelt a széleskörű és nagy tudással rendelkező ember, aki nem okvetlenül használja ezt a műveltségét, tehát nem okvetlenül kulturált is egyben. Annál inkább nem, mert nagyon is lehetséges az, hogy valaki az élet egy területén nagyon művelt, míg az élet más területein nem.

A kulturált magatartású emberek viszont gyakran nem rendelkeznek széleskörű és nagy tudással. Gyakran „csak” ott rendelkeznek nagy tudással és abban a „térben” kulturáltak, ahol élnek – vagyis a saját életük tereiben.

3. Kultúra:

Ezen a téren a legnagyobb a különböző filozófiai irányzatok egyetértése. Eszerint **egy társadalom kultúrája az általa létrehozott anyagi és szellemi értékek összessége.**

Azért azt többnyire pontosítják, hogy a kultúra egyúttal az illető társadalom műveltségének teljes körű megnyilvánulása. Tehát van egy, hogy úgy mondjam, mindennapi gyakorlati funkciója is, azon kívül, hogy elvontan létezik, mert létrehozták, létrejött.

Árnyalja mindezt az a fogalmi megközelítés, ami szerint a kultúra bizonyos fókig kiegészítő ellenpontja a civilizációnak. Míg a civilizáció a társadalmi-gazdaság működése fejlettségének illetve a társadalom anyagi-műszaki bázisa fejlettségének kifejeződése, addig a kultúra kifejezetten a szellemi javak és a műveltségi színvonal kifejeződése.

Ennek megfelelően sokféle társadalmi-gazdasági tér létezik, tehát sokféle kultúra.

Színesíti mindezt az, hogy a köznyelvben és a különféle szakmai nyelvezetekben úgyszólván minden tevékenységi körnek is „saját” kultúrája van, a test és életmód kultúrától a bróker-világ kultúrájáig.

*

Miközben a fentieket jól összeszedetten fogalmaztam meg – mások erről könyveket írtak – két dolog nyilvánvaló.

Az egyik az, hogy tág tere van annak, hogy ezeket a fogalmakat végül is ki és hogyan fogja fel, és írja le. Ez jelent meg a fenti történetben is.

Másrészt viszont világos az, hogy ezek a fogalmak egymással szorosan összefüggnek. A viszonyuk annyira szoros, hogy ennek egyszerűen is megfogalmazhatónak kell lennie. Márpedig a vegalógiában ez nagyon fontos. Alapelv ugyanis az, hogy mindenkinek joga van tudni azt, hogy a VE-GÁ-ban mi és miért történik úgy, ahogy. Tekintettel a vegásokra, ezek a megfogalmazások nem lehetnek szaktudósokra méretezettek. Ellenkezőleg! Egy értelmes középiskolás számára is érthetőnek kell lenniük, ha valóban érteni akarják és rászánják magukat az ehhez szükséges szellemi erőfeszítésre.

A fogalomalkotások illetve a fogalmak tartalmának és más fogalmakkal való viszonyának meghatározására talán a következő példa a legjobb.

Sokféle alma van és mindegyiket meg is lehet enni. Általában az „alma” azonban nem fogható meg, nem ehető meg. Az „alma”, mint fogalom, azt tartalmazza, ami minden almában közös. Csak azt! Ez a tartalom pedig annyira egyértelmű, hogy nem is kell ezt részleteznem.

Sokféle gyümölcs van, amik közül, csak egy az „alma” – ami ebben a fogalmi formájában már nem ehető meg. A „gyümölcs” már magasabb formája azonban a fogalmi elvonatkoztatásnak.

A „gyümölcs, mint fogalom, azt tartalmazza, ami az „alma”, a „cseresznye”, a „barack”, stb fogalmában közös. Csak azt! Mert, hogy ezek mind „gyümölcsök”.

A fentebb, az „érték”-ről leírt dolgokban egyetlen közös elem van. Ez pedig az, hogy emberi szükséglet kielégítésére alkalmasak.

Az „érték” tehát mindaz a dolog, anyagi szellemi és lelki „valami”, amivel az ember a szükségleteit kielégítheti.

A műveltség mind az a tudás, amit az ember illetve különféle társadalmi formációi megszereztek és birtokolnak és amelyek segítségével a szükségleteiket képesek kielégíteni. Értelemszerűen ezeknek a tudásoknak a tartalmi értékek. A maximálisan megszerezhető tudás pedig azonos az elérhető értékek teljességével.

A „műveltség”, mint fogalom az „értékek” azon közös tulajdonságának a megjelölésére szolgál, hogy csak akkor válnak létezővé a számunkra, ha ismerjük őket.

A „műveltség” tehát mindazon „érték” ismerete, amelyet az egyén illetve a társadalmi formációi az elérhető teljes „érték-skálából” elsajátítottak és amelyekkel így a szükségleteiket kielégíthetik.

A „kultúra” egy fokkal még elvontabb fogalom.

A kultúra nyilvánvalóan nem lehetséges műveltség nélkül. Ugyanakkor a műveltség egyféle állapot, ami talán nem is realizálódik cselekvésekben. A kultúra ugyanakkor folyamatosan, a mindennapok cselekvéseiben működik.

Annyira így van ez, hogy a saját álláspontom a következő. A civilizáció és a kultúra fentebb leírt mássága főleg abból adódik, hogy míg a civilizáció viszonylag állandóbb és inkább intézményi-anyagi-műszaki fogalom-kör megjelölésére szolgál, addig a kultúra a mindennapi alkalmazkodások és aktivitások fogalmkörét jelöli.

A kultúra a fentiek alapján egyetlen, csak rá jellemző tulajdonsággal bír, mint fogalom. Ez pedig az, hogy egyéni és társadalmi képesség, egyben gyakorlat arra, hogy az ismert értékek kombinációival kielégítsék a szükségleteiket.

A „kultúra” tehát a legtömörebben megfogalmazva nem más, mint „érték”-kombinációs képesség és gyakorlat.

Mind az „érték” – az értékek skálája – mind a „műveltség”, mind pedig a „kultúra”, csak egy adott korban és helyen élő társadalom viszonylatában értelmezhető.

Tehát mind az „érték” – az értékek skálája – mind a „műveltség”, mind pedig a „kultúra” történelmileg és társadalmilag meghatározott.

II. kifejtési szint:

Feltehetitek azt a kérdést, hogy miért is fontos ez? Annál inkább feltehetitek, mert már többször is leírtam azt, hogy elméleti dolgokkal, csak konkrét gyakorlati kihívásra foglalkozom.

Konkrét kihívás azonban nagyon is van, és mindjárt kettő is.

1. Egyrészt zajlik kis hazánkban az ún. „közösségi művelődés” vagy „közösségi közművelődés” új – elsősorban KDNP-s – intézményrendszerének és szakmai szisztémája elméleti, módszertani kiépítése. Közben pedig a gyakorlati megvalósítása egyenlőre az intelligens, de részeg ember botorkálásához hasonlít. Többet tudnánk erről, ha ismernénk a már akkreditált – képzési – anyagokat. Ezek azonban piacra szánt, magán-jellegű szellemi termékek. És bár nemzeti szintű közcéltra készült bázisanyagok, nem kerülhetnek nyilvánosságra és nem lehetnek, lehetnek viták tárgyai. Jellemző!

Ezt az országos programot tehát inkább a fél tucatnyi, ehhez kapcsolódó pályázat szövegei alapján lehet „betájolni”.

(Jó lett volna előbb talán eltájékozódni abban, hogy milyen elméletek, módszertanok és gyakorlatok működnek jelenleg a vidéki közművelődésben és kik által? Most azonban nem ebből a nézőpontból vizsgálom ezt az ügyet.)

Jó lenne persze a fentiek tartalmát kibontani, mert máris benne vagyunk több – többek között – fogalmi csapdában is. És más az igazi akarat – akaratok – más a kimondott és leírt szó – szavak – és más a – FIDESZ-KDNP-s ihletésű – gyakorlat, vagyis ami és ahogy zajlik ebben az ügyben.

Az alapvető döntésekben nem, de a megvalósításban többen is benne vagytok és magam is azt mondom, hogy ez így is van jól, így helyes. Legalább magatokban azonban érdemes folyamatosan helyretenni azt, hogy miről is van szó valójában?

Itt mindössze és csak jelzés-szerűen, a következőket említem meg.

Az eredetileg – Eötvös és köre által használt – „közművelődés” fogalom szűkebb, helyi társadalom művelését, művelődését jelentette. Ez – jóval később – részben különféle művelődési házakban, részben kultúrházakban valósult meg. Bár sosem volt ez így elkülönülve, de elvben a művelődési házakban különféle ismeret-terjesztő képzések és önképzések valósultak meg. A kultúrházakban – amiknek mindig volt színházi illetve (később) mozi előadásokra megfelelő terme – a helyi és a magasabb kultúrát megjelenítő, megőrző, fejlesztő kulturális tevékenységek zajlottak. Természetesen a hétköznapi gyakorlatban – és a fogalmi zürzavarban – ezek egészséges módon keveredtek.

A „közösségi művelődés” ettől problematikusabb fogalmi megközelítés.

Az bizonyos fokig humoros tévedés, miszerint a „köz” fogalomrész a fenti kifejezésben közösséget jelentette. Nem azt jelentette. Viszont itt a „közösség” fogalom használata is tévedés, mert a

közösség az valamennyire „mi” tudatú csoport – erről ebben a képzésben bőven esett szó.

Van ebben persze egy – pártpolitikailag nem biztos, hogy ártatlan – olyan összetevő is, hogy be kellene vonni az állami intézményrendszerbe a működő közösségeket (a baráti csoportoktól kezdve egészen a különféle együttesekig). Ezen túl olyan közösségek létrejövetelét kellene segíteni, aki egyrészt segítenek a működésben és működtetésben, másrészt – és ezen keresztül is – elköteleződnek.

A „művelődés” fogalom azonban ezzel az utóbbi értelmezéssel végleg nincs szinkronban, mert a művelődés lényegében ismeretátadás, ismeretszerzés – kvázi valamilyen értékek és értékrendek megismerése, megismertetése. Egy valódi közösség azonban ezeknek, csak felhasználója. A közösségi élet lényegében maga a működő kultúra. Éli, megőrzi, fejleszti a magában hordozott kultúrát.

Annyiban persze mégis jogos a „művelődés” kifejezés, hogy amit a menedzserek ehhez az egész mostani állami programhoz hozzá tudnak tenni, az a jól fizetett képzések végtelen sora. (És miért is maradnátok ebből ki éppen Ti, akik valódi közösségi kultúra hordozói vagytok?)

2. A másik aktuális kihívás, a saját jelenlegi táv-képzésünk. Persze ez is sokkal-sokkal több, mint egy képzés, ugyanakkor nem több jelenleg, mint értékek illetve egy értékrend megismertetési kísérlete. Műveltség, csak az elsajátításával lesz belőle, kultúra pedig akkor, ha ezek megjelennek a Ti és a környezetetek életvitelében.

Amikor én elkezdtem a világ dolgain elmélkedni, abból indultam ki, hogy de hiszen lehet és kell is a megtapasztalt dolgokról másképpen is gondolkodni! Lehet másféleképpen – más identitással – helyet foglalni az életünkben. Lehet másként, más módon, más életmóddal élni önmagunkban és a környezetünkben lévő emberekkel is.

Kialakítottam magamnak egy autonóm felfogást, gondolkodási módot és értékrendet. Kialakítottam a magam élete vitelének egy új módját a mindennapjaimban, egy rendezett identitás keretében.

Ezt jól-rosszul átvette a szűkebb családom, a baráti köröm, társaim a sport és túra dolgaimban illetve a béke- és diákmozgalmakban (stb.). Kialakult ezeknek egyféle vonzása is, amit talán Bodnár Tibi mondott ki a legfrappánsabban a VE-GA filmben: „Kellott egy ideológia az életemhez.” (Amikor aztán 1988-ban, egy beszélgetésünk során világossá vált a számára az, hogy a világ hosszabb távon kikerülhetetlenül – idézem – „szarabb lesz”, akkor „kivonult” és elkezdett máról, holnapra élni, egy torz „Carpe diem!” nevében.)

Lehetett és lehet másképpen élni, mint mások! A környezetemben pedig mind többen követtek ebben és kialakult egy kultúrájában más, fiatalokból áll emberi kör. Ez azonban, csak azért volt lehetséges, mert teljesen spontán módon ment végbe. A rangúsági elv bennem való tudatosulásával pedig nem is volt értelme ezt manipulálni, tudatosítani, gyorsítani (stb.)

Az értékeim és az értékrendem átvétele is ad hoc módon, úgy-ahogy ment végbe és nem vált valóban ismeretté a részvevők számára. Ez számomra sem volt fontos. Közben pedig a kulturális másságunk – a kívülről jónak látszó működés miatt – megjelent a környezetünk számára. Előbb, csak a szűkebb környezetünkben, aztán a tágabbban is. Ezt az is elősegítette, hogy a VE-GA nagyon nyitott volt – ma is az – olyan nézetek illetve olyan személyiségek adaptálására, amelyek a számára is fontosak voltak, lettek.

Miközben széles körben irigyelték ezt a működést és próbálták lenyúlni, a megkapott jelzők igen veszélyesek voltak, a „szubkultúrától”, a különféle „szektáknak” való nyilvánításig.

Sok és nem kívánt kaland után valósult meg először (és voltaképpen utoljára is) a „vegalógia” által – legalább valamennyire – érintett felnőttek és diákok nyári egyeteme a budaörsi Illyés Gimiben, 1990-ben. Ennek vezetését, éppen a tágabbkörű megszerveződés lehetőségének érdekében átadtam azoknak a felnőtteknek, akik „rokonaink” voltak az ifjúsági közéleti ügyekben. Ők nevezték el ezt „VE-GA Nemzedék Nyári Egyetem”-nek.

Itt született meg előbb az ún. „VE-GA Kultúrkör”, majd egyszerűbben a „Kultúrkör”, ami mindmáig létezik. Természetesen a valóságban ez nem kultúrkör, hanem a jelentős mértékben azonos értékrend alapján, vagyis a műveltségében hasonló nagycsoport.

A VE-GA tehát, mint egy „válságról válságra fejlődő” „szubkultúra”, immár lassan 39 éve létezik, él. Ami benne valóságosan zajlik, az a kultúrájának a fejlődése.

A benne is élők elsöprő többsége azonban lényegében műveletlen ezen szubkultúra értékrendjének, értékeinek vonatkozásában.

Mindezzel foglalkozni tucatnyi vegás dolga manapság is, akik közül az egészre való rálátással jelenleg és még, csak egyvalaki rendelkezik. (Meg kell említenem azt, hogy a vegás értékek és módszerek viszonylatában egy 18 éves vegás fiatal az, aki Őt követi jelenleg.)

A vegás értékrend és kultúra jelenleg négy vonatkozásban fogalmazódik meg – teljes egészében azt hiszem, hogy igazán, csak együtt – azonosítható és elsajátítható módon.

Az egyik ez a képzés-sor.

A másik „A Könyv” második kötete, amit lényegében már megírtam.

A harmadik a szentesi E-könyvtárba felhelyezett és felhelyezésre kerülő anyagok sora.

A negyedik az a több ezer oldalas dokumentáció, amit Anikó a levéltárban rendez éppen most is.

„A Könyv” első kötetének kivételével a többivel elkészülünk ez év végére.

(Sajátos és már megfogalmazódott illetve folyamatosan fogalmazódó értéktár és kulturális tér a honlapunk is.)

III. kifejtési szint:

Összességében én úgy gondolom, hogy a VE-GA saját kultúrája alapvetően egy olyan életmód kultúra, ami kifejezetten az egyén boldogság esélyű egész-éről és a más emberekkel való olyan kapcsolatairól szól, amikben gazdagítják egymást.

A kevésbé művelt vegások számára is világos az, hogy a saját, az adaptált és egyszerűen csak tanult-átvett értékei – vagyis az értékrendje – ezt szolgálják.

Nem szabad azonban elmenni amellett, hogy a megannyi európai tudatforma (világnézet, filozófia, gazdaság, politika, hit, vallás, jog, etika, esztétika-művészet, szocializáció-pedagógia) külön is kihívást jelent a számunkra a maga felfogásmódja, nyelvezete és fogalom-használata miatt.

A SZIDŐK nyilvános kivégzése kapcsán például kiderült az, hogy a jog, mint tudatforma területén lényegében gyerekesnek bizonyultunk. Sőt nem csak mi, hanem az általunk nagyra becsült jogászok teljes köre is, egészen egy alkotmánybíróig felmenően.

Ez nem független egy másik sajátos – és nyugodtan globálisnak nyilvánítható – gondtól.

Miközben ugyanis az „ifjúság” minden szempontból, mint önálló társadalmi-gazdasági kategória különült és különül el gyorsuló ütemben az elmúlt 60 évben, aközben – különösen az ifjúság kiskorú része – változatlanul jelentéktelen maradt a tudatformák teljes körében. A legszomorúbb talán az, hogy még a szocializáció-pedagógia tudatformájában is.

A SZIDŐK – az Önkormányzat köreiben is kiszenvadni képtelen – ügyében lényegében állandó hivatkozás az, hogy miért is kell ezzel egyáltalán foglalkozni?! Sokkal fontosabb gondjaink vannak és ez az ügy egyszerűen nem fontos, lényegtelen (stb.). Világosan kell azonban látni, hogy emögött az van, hogy maga a tizenéves ifjúság lényegtelen! Azzal próbálják növelni az ifjúság súlyát, hogy állandóan növelik a felső korhatárt, ami ugye már 35 év. Ettől kezdve persze az így meghatározott ifjúság problémái azonosak a középkorúak problémáival és a pártpolitikai (önkormányzati) kezelési módjaik is azonosak.

Egyre többen hibáztatnak itt Szentesen, hogy ebből a lényegtelen ügyből, csak én csinállok fontos ügyet, mert megtehetem illetve meg tudom tenni. Ebben ugyanúgy egyező a különféle politikusaink véleménye, mint a SZIDŐK „kinyírásában” – amit olyan lényegtelen ügynek tekintettek, hogy vitatkozniuk sem volt érdemes róla. Persze most fulladoznak attól, hogy ezt így nem merik

kimondani. (Alapvetően ugyan azt gondolják/remélik, hogy ez is ugyanúgy elmarad, mint a perek. Remélik azt, hogy „lesz annyi eszem”, hogy én is belátom, hogy egy egész város nem szenvedhet ilyen hülyeség miatt.)

*

A jogtól eltérően, más tudatformákban azonban nagyon is megfogalmazódott a vegalógia.

Itt csak azt említem meg, amelyik nem lesz a képzés tárgya, mert más jellegű.

Foglalkoztam ugyan esztétikai-művészeti témákkal – amik többnyire az én esetemben etikai tartalmúak is – de meg kell említenem a „Az Első előadás” című béke rock-játékot és a „FA-játékot”.

Nem mondom el ezek előzményeit illetve őstörténetét. A lényeg az, hogy a felnőtttrangúság jellemzőiként mindig késztetésem volt odaírni az alkotói és/vagy interprálói és/vagy aktív befogadó művészeti tevékenységet.

Ez a típusú esztétikai tevékenység ugyanis az, ami a legkönnyebben hívja elő és jeleníti meg a bennünk lévő „odaát”-ot. Nem is véletlen, hogy ennek a sikeressége „jutalmaz” bennünket felszabadult nevetéssel, sőt röhögéssel illetve katharissal. Közben egyesíteni képes bennünk a hívőt, a gondolkodót és az érzőt.

Sokkal később igazolt engem Umberto Eco. Ő külön is üdvözölte a digitális eszköz-rendszert azért, mert mindenkinek lehetővé teszi a hasonlóan személyes és egyéni művészi-esztétikai tevékenységeket. Mindezt pedig függetlenül attól, hogy ezek nem valamiféle piacosítható magaskultúrát hoznak létre.

(Bár a „celeb-művészet” – köze nincs a magaskultúrához – még erre is rácáfolt, mert tömegesen piacosítható a fogyasztói társadalomban.)

A kétféle úton-módon is a katolikus forrású – de ebben a formában „korompali szerzemény” – „mini-dráma készítés kreatív tréning módszerrel” művészi-esztétikai alkotási mód arra szolgál, hogy megfogalmazzon, megjelenítsen, érthetővé tegyen olyasmit, amiket másként nem lehet.

A fenti két „dráma” születése azonban eltér a szokott „tréningektől” és az eredménye is azok eredményeinek jellemzőitől. Mind a kettő mögött ugyanis már meglehetősen elgondolt, külső ötlet állt. Ezeket adaptáltam én magamban, egy meglehetősen kidolgozott „gondolkodói darabbá”. Ezt követően vált a „tréningbe” bekerülők „munkájának” tárgyává.

Többször is elmondtam és leírtam a következőket. Én pontosan tudtam azt, hogy mit is akarok közölni ezek kidolgozott változataival a részvevőkkel és a közönséggel. Ezt azonban nem lehetett volna másként hatékonyan megtenni, csak ha az előadók egyben önmagukat adják.

A rock-játék legnagyobb eredménye az volt, hogy csak a dallamok egy része maradt az enyém.

A hangszerelés pedig teljes egészében nem az enyém lett. A társaságban is megszületett egy önálló, és önálló életre kelt rock-játék – nem is egyszer. Vagyis művészi-esztétikai formában meg tudott születni a vegalógia, tőlem igencsak függetlenül!

A „FA-játék” több értelemben is korai volt, az idősebbek számára is. Tehát nem az volt a gond, hogy gyerekes mese-játék és hogy „szakmailag” is elhibázott volt. A felnőttek voltak még éretlenek hozzá, köztük én magam is. Senkinek nem lett sajátja, nem tudott tőlem függetlenül megszületni a „gondolat” művészi-esztétikai tudatformában és nyelvezettel.